

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum IV. Commissum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

ejus de frumento, & omnibus leguminibus, quamdiu is viveret, decimas persolvere debeant, exceptis decimis minutis. Deinde verò Abbas à Pontifice privilegium obtinuit, ut de terris, quas proprijs manibus, aut sumptibus monasterium excolit, nulli teneantur solvere decimas: post acceptum privilegium, idem Abbas, colonos ex villa, monasterio à Rege Angliæ donata, quæ intra parochiam illam sita erat, expulit, & totam eam terram proprijs sumptibus, & laboribus colere cepit. Hoc intellecto rescripsit Hadrianus IV. ad Episcopos quosdam, ut Abbatem, & monachos ad dictam transactionem (non obstante privilegio illo, si in eo transactionis mentio nulla fuit) cum parochiano in invitam servandam, vel pacificè cum eodem componendum compellant.

SUMMARIUM.

1. Potest transigere parochus super decimis, ita, ut non videatur opus esse auctoritate Episcopi, si transactio sit temporalis, & personalis, ad vitam parochi v. g.
2. Privilegium exemptionis à decimis non derogat speciali transactioni, quæ antecessit, nisi fiat de ea in privilegio mentio.

Notandum primum. Parochus transigere potest super decimis v. g. cum monasterio; neque videtur, opus esse auctoritate Episcopi, si transactio sit temporalis & personalis, videlicet ad vitam parochi. Ita *Gl. hic v. eodem. Rebuff. de decimis q. 13. n. 33.* & dixi in *c. venient 8. de transactionibus*, & in *disp. de alienatione thes. 81.* Contrarium verò docet Abb. in *c. quamvis hoc tit.* opus esse auctoritate Superioris, si concessio sit ad tempus longum, aut vitam parochi. Et ita in multis diocesis observatur. Attendenda itaque est consuetudo, & statuta synodalia, in quantum tempus parochi

concessionem, seu elocationem, & consequenter transactionem liberam permittant.

Notandum secundum. Privilegium exemptionis à decimis non derogat speciali transactioni, quæ antecessit, nisi de ea in privilegio mentio fiat. Ita hic, & docui in *l. tra. 4. c. 23. n. 6.* Ratio est duplex prima. Cùm per transactionem jus parti acquisitum fuerit, non censetur Princeps ei derogare, nisi exprimat, *argum. e. mandatum 38. de rescriptis junctâ Gl. finali. Hæreticæ in c. extuarum 5. de auctoritate, & obsequio p. lijen c. super 15. de officio delegati.* Altera, quia Papa verisimiliter non concessisset privilegium, si transactionem cognitam habuisset, quandoquidem, quæ semel transacta, & composita sunt inter partes, redigi diu facile non debent *L. causas 16. c. de transactionibus.* quare subreptitia concessio, & perpetratio privilegij, si antecedentis transactionis mentio non fiat, *c. super 20. de rescriptis.*

CAPITULUM IV.

Commissum.

PARAPHRASIS.

Delatum fuit ad Hadrianum IV. quibusdam monachi de Bossa Ecclesiæ S. MARIE, in cuius parochia morabantur, decimas integre non persolverent; ea propter mandatis Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi (qui postea circa annum Christi 1171, ob Ecclesiasticæ immunitatis defensionem martyrio coronatus est, sub Alexandro III. Papa) ut monachos ex terra cultis, in quibus olim domus consisterat, ad decimas integre solvendas parochiæ compellat, sicuti, ea priusquam monachi intra parochiæ fines mortuarentur, pendi consueverant, & sicuti olim ex pascuis decimæ persolvi integre debeant.

SUMMARIUM.

1. Dominus fundi decimalis arbitrato suo mutationem insituerere potest, ex agro v. g. faciendo horum, modò hoc non fiat in fraudem Ecclesie.
2. Ita, ut maneat decimarum obligatio in substantia, quamvis mutetur in qualitate.
3. Cui ex vineis, in quas ager v. g. mutatus est, jam solvenda sint decima, si alij ex vineis decima solvantur, alij ex agris.
4. Utrum post factam talem mutationem decima solvi debeant ex illis fructibus, ex quibus ob loci consuetudinem nulla decima solvantur, si fundus prius decimalis in tales fructus vertatur?

Notandum primum. Dominus fundi decimalis arbitrato suo mutationem insituerere potest, v. g. ut ex agro faciat horum, dummodo partem decimam fructuum solvere paratus sit. Ita *Abb. hic n. 2.* Amplius, & si agrum decimalem aliquamdiu incultum relinquat, non posse contra eum agi, præterquam, si id faciat in fraudem, videlicet nullà iustà ratione motus, adeoque ut Ecclesie obfit, sibi non profit: in hoc casu Ecclesia officium Judicis implorare potest, ut ad fundum colendum dominus ejus cogatur.

2. Notandum secundum. Si prædium sit ad decimas obligatum, & mutatio fiat, ita, ut ex prato fiat ager v. g. vel ex prædio urbano prædium rusticum, decimarum obligatio manet in substantia, licet mutetur in qualitate: quia, ut *Andreas hic ait n. 2.* etsi qualitas terræ mutetur, non tamen substantia, quandoquidem terra decimalis non gerit obligationem ad decimam partem determinantum fructuum, aut proventuum, sed quorumlibet *c. cum in tua 30. hoc tit.*

3. Quæritur primum. Si per consuetudinem alicubi introductum sit, ut ex vineis, v. g. decimas percipiat monasterium, ex agris verò parochus, & agri convertantur in vineas, pertinebuntne harum decimæ ad

monasterium? Resp. cum *Hofst. & Joann. Andrea hic n. 3.* consuetudinem, ut de vineis decimæ monasterio solvantur, servandam esse, quòd ad ea tantum prædia, in quibus est præscripta, non quoad alia, quæ de novo in vineas rediguntur; cum enim in his monasterium jus decimandi non possederit, non potest censeri præscripsisse, quia præscriptio sine possessione non est, ideoque præscriptio; quippe stricti juris, non extenditur de re ad rem, nisi propter connectionem, sive inseparabilitatem, uti docet *Gl. in c. auditi v. interruptionem, ibidem Felinus n. 20. de præscriptionibus. Abb. in cit. c. cum in tua n. 3. Baldus de præscriptione p. 2. in principio. q. 2. n. 11.* ubi aiunt, quòd præscriptio non extenditur ad futura similia.

Secus verò dicendum de privilegio juxta *c. quia 22. de privilegijs*, si v. g. monasterio indefinitè, aut generatim concessum sit, ut ex vineis decimas percipere debeat, & postea agri in vineas convertantur, etiam harum decimatio monasterio debetur, quia concessio indefinita etiam ad futura similia extenditur, nisi appareat, aliam fuisse concedentis intentionem. Accedit, quòd & vice versà, si vineæ in agros convertantur, decimæ ad parochiam spectent; erit itaque æqualis conditio, ita, ut, qui oneri subditus est, etiam commodum accipiat juxta *regulam 55. in 6.* qui sentit commodum, sentire debet & onus, ac vice versà. Idemque sentiendum est de transactione, uti constat *ex c. precedente & notat ibi Gl. v. quamdiu vivere.* Limitari debet, si postea accidat, ut Ecclesia parochialis nimium gravetur, quia agri plerique in vineas convertuntur, ut ministri necessaria non habeant, tunc judicis officio, vel partium compositione succurrendum est, quia privilegium non censetur concessum cum tali gravi præjudicio *c. suggestum 9. hoc tit.* sed neque transactio ita intelligitur, ut parochia debito suo fraudetur; cum in omni promissione ea excepta censeantur, ad quæ verisimiliter, aut rationabiliter se extendere non potuit.

potuit. Confirmatur ex eo, quod & ipsis parochianis grave accidat, & quodammodo injuria inferatur, si ipsi decimas solvant, quæ suapte institutione debentur Ecclesiæ parochialis ministris, ij verò egere debeant, seu sustentationem sufficientem non habeant. Quare ipsi parochiani querelam deponere, & Ecclesiastici Prælati officium implorare possunt; tunc verò videndum, ad quemnam decimæ deveniant; neque enim ad alium quemcunque, translatio quacunque, etiam pontificia auctoritate, fieri poterit justè, nisi cum onere, suapte naturâ decimis annexo, ut Ecclesiæ ministri necessaria habeant, quam rem bene explicat *Suares lib. 1. de decimis c. 15. n. 9.* ubi rectè ostendit, populum in hoc casu non posse cogi, ut parochi, & ministris sustentationem præbeant, quando ipsè decimas dare solet, quæ aliò derivantur.

Porro quod supra de præscriptione dixi, eam non extendi ad similia futura, id limitatur, nisi adsit consuetudo præscripta ratione quadam universali, tunc ea extenditur ad species contentas sub universali, secundum theoriam *Innocentij in c. dilecto n. 10. de officio Archidiaconi Baldi cit. q. 2. n. 20.* Explico: si monasterium v. g. consuetudinem ostendat immemorabilem, quod si intra parochiam in aliquo fundo de novo vites plantatæ sint, inde decimas exegerit, eâ solâ ratione, quia ex vineis omnibus, etiam de novo plantatis, decimæ debeantur, per hanc præscriptionem acquiritur jus universale, quod ad omnes particulares pariter applicatur. Quemadmodum hoc idem dici solet de similibus actibus jurisdictionis, si quispiam jurisdictionem generatim præscriperit, sicuti docuit *Jafon in L. Imperium n. 23. ff. de jurisdictione.* cum jurisdictio præscribatur per actus, qui exercentur, non est dicendum, quod solùm acquiratur jus circa actus gestos, sic enim nihil acquireretur in futurum, sed dicendū est, quod omnes actus ejusdem speciei quasi possidentur. Eademque ratione aliquis Princeps præscribere potest

omnes insulas, quæ in fluvio aliquo exoriuntur.

Quæritur secundò, Si consuetudine introductum sit alicubi, ut decimæ sicuti solvantur ex pratis, aut decimæ oleorum arborum non solvantur ex hortis, accidet autem, ut agri decimales vertantur in prata, aut hortos, num obligatio decimarum in ijs cesset. Respondetur sicuti ad questionem præcedentem; præscriptio immunitatis à decimis cum sit juris stricti, & non extendenda, restringi debet ad eos hortos, & prata, in quibus possessio immunitatis habebat, non autem ad eos referenda. *Suares*, qui hæc tenet decimales, nunciat præta, & hortos rediguntur; præterquam, si consuetudo, quibusdam actibus sub generali ratione exercitis ostendi possit legitime præscripta, videlicet, si talis casus de novo acciderit, ut ager v. g. in pratum converteretur, quod eâ ipsâ ratione à decimis immune censeretur, tum jus hujus consuetudinis etiam ad futuros similes casus extenditur. Excipe, nisi eâ ratione Ecclesiæ parochialem nimis gravari contingat, ut supra dixi, vel nisi in fraudem fiat, ut aliquis de industria, sive eo principaliter, hinc, agros redigat in prata, vel hortos, ut Ecclesiæ decimis defraudet.

CAPITULUM V.

Pervenit.

PARAPHRASIS.

Parochiani à Prælati Ecclesiasticis compellendi sunt sub excommunicationis censura, ut etiam de proventus molebitorum & piscariarum, item de lana & lana decimas Ecclesijs persolvant.

SUMMARIUM.

1. Monendi, & compellendi sunt Parochiani à Prælati Ecclesiasticis, si in decimis suis negligentes, & inobedientes.